

**ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧОГО
ЕКСПЕРИМЕНТУ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ДОСУДОВОГО
РОЗСЛІДУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ,
ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПОРУШЕННЯМ ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО
РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ ОСОБАМИ,
ЯКІ КЕРУЮТЬ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ**

Нагорняк Ю. В.

аспірант за спеціальністю 081 – Право

*кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету № 1
Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції*

Львівський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник: Дуфенюк О. М.

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики

факультету № 1

Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Львівський державний університет внутрішніх справ

м. Львів, Україна

Однією з найважливіших слідчих (розшукових) дій, яка є необхідною при встановленні спірних обставин в кримінальному провадженні є проведення слідчого експерименту. Варто підкреслити, що особливістю у кримінальних провадженнях, пов'язаних із порушенням правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспортного засобу особами які керують транспортними засобами (надалі – КДТП), є те що слідчий експеримент проводиться вже на кінцевому етапі досудового розслідування після отримання експертних висновків. Так у КПК України, зокрема в ст. 240 вказано, що слідчий експеримент проводиться з метою перевірки і уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, шляхом відтворення дій, обстановки, обставин певної події, проведення необхідних дослідів чи випробувань [3].

Попри визначене поняття в процесуальному законодавстві науковці виділяють власні думки, зокрема Р.С. Белкін, вказує, що слідчий експеримент – це пізнавальна слідча дія, сутність якої полягає у проведенні досліджень, пов'язаних із встановленням, перевіркою або оцінкою слідчих версій, про можливість або неможливість існування тих чи інших фактів, що мають значення для справи [4, с. 150].

Ю.А. Комісарчук та О.В. Ряшко вказують, що слідчий експеримент – це слідча (розшукова) дія, що проводиться слідчим або прокурором відповідно до ст. 240 КПК України для перевірки версій, припущень слідчого, перевірки фактичних даних, отриманих у результаті допиту підозрюваного, свідка, потерпілого, виконання інших слідчих (розшукових) дій [2, с. 248–249].

Аналізуючи та виділяючи вищенаведене можна дійти висновку, що слідчий експеримент у кримінальних провадженнях, пов'язаних із порушенням правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспортного засобу особами які керують транспортними засобами проводиться для визначення та уточнення механізму вчинення КДТП, встановлення технічної можливості уникнути пригоди, встановлення винних осіб, а також для перевірки можливостей особи сприймати певні явища та вчиняти конкретні дії в обумовлених умовах, можливість вчинення дій у визначений проміжок часу, та часовий проміжок у який особа могла виконати ці дії.

Найбільшої уваги для досягнення визначеної мети слідчого експерименту потребує його підготовка, оскільки варто визначитися з питаннями, які необхідно з'ясувати в ході його проведення, з вихідними даними, що необхідно вказати для проведення експертних досліджень; обрати метеорологічні умови та час, наближений до того який був на момент події або штучно створити їх (так, за допомогою димової завіси можна зробити «штучний туман», змочити проїзну частину дороги); окреслити коло осіб та транспортних засобів, які необхідні для його проведення, а також одягу, світловідбиваючих елементів, освітлення.

Варто погодитися та підкреслити правдивість твердження О.Я. Баєва, який вважає, що перед проведенням слідчого експерименту недостатньо тільки рішення про його проведення та складання плану проведення. Слідчий повинен скласти сценарій слідчого експерименту: де, ким та які дослідні дії будуть проводитись, участь у них учасників, які засоби фіксації будуть використані тощо [1, с. 408]. Ми погоджуємося з таким твердженням та вважаємо, що варто класифікувати дані, на які необхідно звернути увагу слідчому при підготовці до слідчого експерименту:

1. Вивчення і аналіз даних, здобутих в ході проведення огляду місця події, допитів, а також результатів проведення експертиз. Варто звернути увагу на те, що інформація яка міститься в огляді місця події та схемі до нього є першочерговим та основним джерелом, яка містить відомості про механізм КДТП, слідову картину, відстань між об'єктами та розміри слідів. В даному випадку слідчий визначає для себе мету і ціль проведення слідчого експерименту, встановлює відомості, які необхідно уточнити чи з'ясувати під час проведення слідчого

експерименту, а також визначається з колом осіб, необхідних для проведення слідчого експерименту (наприклад, якщо водій або потерпілий не пам'ятає обставин вчинення КДТП з такими особами не доцільно проводити вказану слідчу дію, оскільки не буде досягнуто бажаного результату, хоча вони є сторонами кримінального провадження). Крім того, вивченням результатів експертних досліджень слідчий з'ясовує для себе технічну справність транспортного засобу, що впливає на його переміщення, місце в якому було зіткнення (для того щоб краще зорієнтуватися на місці проведення слідчого експерименту необхідно на проїзній частині дороги помітити ділянку, на якій відбулося зіткнення, яка вказана у висновку експерта), а також під яким кутом контактували автомобілі (варто виготовити паперову модель кута зіткнення, щоб якомога точніше виставити автомобілі), швидкість руху транспортного засобу, а також час де знаходилися транспортні засоби в момент зіткнення. Висновки медико-криміналістичних експертиз вказують на те під яким кутом відбувся наїзд на пішохода, а також які частини тіла людини та автомобіля контактували в момент зіткнення.

2. Встановлення матеріально-технічного забезпечення проведення слідчого експерименту. Окрім, типового протоколу слідчого експерименту необхідна схема до нього та засоби вимірювання довжини та часу (рулетка, лінійка, секундомір), приладдя для позначення ділянок від яких необхідно здійснювати заміри (наприклад місце початку руху пішохода до місця наїзду, точка зміни напрямку руху до моменту зіткнення). Транспортні засоби, велосипеди, які були учасниками КДТП (до проведення слідчого експерименту залучаються ті, які безпосередньо приймали участь у вказаній події, якщо ж таке не можливо обирається транспортний засіб з такими ж характеристиками). Що стосується об'єктів КДТП, які в своїй комплектації не мають типових засобів світло відбивання та освітлення (велосипеди, гужові підводи) для об'єктивності та повноти проведення вказаної слідчої дій варто встановити чи були такі на час проведення пригоди та обладнати ними об'єкт, який буде використовуватися для проведення експериментальних досліджень, за умови, якщо це впливає на результати досліджень. Якщо має місце наїзд на пішохода необхідно отримати одяг, в який він був одягнутий, або підготувати такий, який найбільш схожий до нього. Також, необхідно залучити екіпажі патрульної поліції для забезпечення безпеки учасників слідчого експерименту та дорожнього руху.

Необхідність встановлення одягу в якому перебував потерпілий перед проведенням слідчого експерименту та забезпечення його для проведення вказаної слідчої дії є важливим етапом, який впливає на видимість об'єкта в світлі фар транспортного засобу.

3. Визначення кола учасників слідчого експерименту. Так ми проводимо слідчий експеримент з особами, які можуть надати відомості, важливі для проведення досудового розслідування та встановлення об'єктивної істини, забезпечуємо участь понятих, за необхідності, залучаємо спеціалістів, статистів, які за своїми зовнішніми та віковими ознаками схожі до учасників КДТП.

Отже, слідчий експеримент у кримінальних провадженнях, пов'язаних із порушенням правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспортного засобу особами які керують транспортними засобами проводиться для визначення та уточнення механізму вчинення КДТП, встановлення технічної можливості уникнути пригоди, встановлення винних осіб, а також для перевірки можливостей особи сприймати певні явища та вчиняти конкретні дії в обумовлених умовах, можливість вчинення дій у визначений проміжок часу, та часовий проміжок у який особа могла виконати ці дії. Класифікуємо дані, на які необхідно звернути увагу слідчому при підготовці до слідчого експерименту можна класифікувати за наступними критеріями: вивчення і аналіз даних, здобутих в ході проведення огляду місця події, допитів, а також результатів проведення експертиз; встановлення матеріально-технічного забезпечення проведення слідчого експерименту; визначення кола учасників слідчого експерименту.

Література:

1. Калганова О. А., Балицький Т. М. Підготовчі дії до проведення слідчого експерименту. Актуальні проблеми держави і права. Одеса: Юрид. л-ра. 2014. С. 407–412.

2. Комісарчук Ю.А., Ряшко О.В. Підстави та процесуальний порядок проведення слідчого експерименту Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Вип. 3. Львів: ЛьвДУВС, 2014. С. 248–260.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

4. Рогатинська Н.З. Деякі особливості слідчого експерименту у кримінальному провадженні. Актуальні проблеми правознавства. Вип. 2. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. С. 149–153.